

Kalklindeskog - velkommen til vår urnatur

Et steg inn i en kalklindeskog er en tidsreise tusenvis av år tilbake i tid. Med ett er du i norsk natur slik den engang var. Linden er treet som "aldri dør".

Anvendelig lind

Treslaget lind har vært en viktig plante i norsk kulturhistorie. Basten tåler sjøvann og ble brukt til tau. En del av tauverket i Osebergskipet besto trolig av lindebast. Også matter og kurver ble laget av slik bast. Selve treverket, som er lett å bearbeide, ble brukt til alt fra smørbeholdere og kubbestoler til tresko og treskjæring.

Lindeblomster har i tillegg vært brukt i medisin som svettedrivende og smertestillende middel, og vi har bakt brød av barken. Linden har med andre ord vist seg svært anvendelig. Dessuten har vi hatt lang tid på å tilegne oss treet sine egenskaper; lind kom tidlig hit til landet. Den vandret sakte, men sikkert inn for om lag 7000 år siden, og nådde toppen av sin utbredelse 1000-2000 år senere.

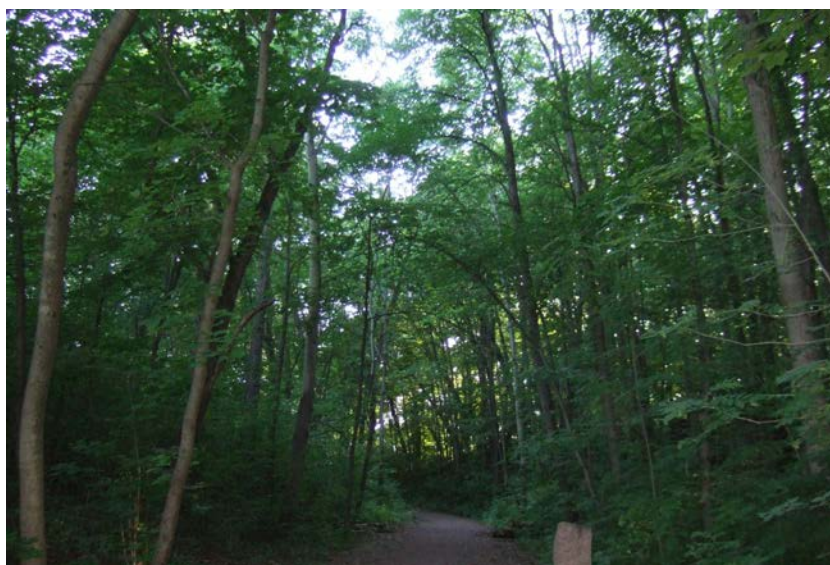
Forsviner fort

Botanikerne definerer en kalklindeskog som "en tørr linde- og hasseldominert skog på grunnlendte kalkrygger og sørvendte berglendte rasmarker".

Dersom man skulle ha vanskelig for å se dette for seg, kan det godt være fordi mange oss ikke har sett en slik skog, de er nemlig i ferd med å forsvinne. Kalklindeskogene befinner seg i hovedsak i områder med press på utbygging og annen menneskelig aktivitet. Den har hatt en dramatisk tilbakegang. Anslagsvis er 20-30 prosent forsvunnet de siste 50 årene. Kalklindeskogene er godt kartlagt i Norge. Forskerne kjenner til 46 lokaliteter i Oslofjordområdet, inkludert enkelte områder langs Eikeren, Tyrifjorden og Mjøsa. Det vil si at det er snakk om en svært sjelden naturtype, ikke minst med tanke på at den, med enkelte få unntak, bare finnes i Norge.

Reip av lindebast. Foto: Åsmund Kristiansen Hardanger fartøyvernssenter

Kalklindeskog på Dronningberget på Bygdøy i Oslo.
Foto: Marianne Gjerv

En innholdsrik skattekiste

At kalklindeskogene er så vidt sjeldne, er selvsagt svært uheldig. Men det er altså ikke selve lindetreet som er spesielt truet. På samme måte som en klassisk skattkiste, hvor det ikke er selve kisten som er verdifull, men innholdet, er det den unike samlingen av sjeldne arter som gjør at kalklindeskogene bør innlemmes i betegnelsen "norsk naturs arvesølv". Her finnes blant om lag 40 forskjellige jordboende sopper, såkalte kalklindeskogsopper, som nesten uten unntak bare vokser i denne naturtypen.

Krattslørsoppen er kjent fra mindre enn 10 lokaliteter i kalklindeskoger.

Foto: Inger Kristoffersen

Lindepraktbillen er en av mange biller i kalklindeskogen som er på "Norsk rødliste for arter 2010".

Foto: Direktoratet for naturforvaltning

En edelstein på seks bein

Legger vi sammen alle sopparter på "Norsk rødliste for arter 2010" som er knyttet til kalklindeskog, kommer vi opp i over 100 arter, og da snakker vi stadig bare om sopp. Den vakre metallisk glinsende lindepraktbillen er en edelstein på seks bein. Den har sin eneste skandinaviske forekomst i lindeskog i Oslo- og Askerområdet. I tillegg vokser det en rekke sjeldne, ofte kravfulle, plantearter slik som fuglereir, sjeldne flangrearter (en slekt i orkidéfamilien) og hviterot. Sammen med den såkalte lågurteikeskogen, er kalklindeskog med blant de to lauvskogstypene som huser flest truede arter her i landet, med mer enn 200 arter i hver.

Osloslørsopp er bare kjent fra fire lokaliteter i Oslo-Ringerikeområdet og kun i kalklindeskog.

Foto: Tor Erik Brandrud

Perfekt partnerskap

Til tross for at lindeveden ikke er spesielt hard, og følgelig råtner lett, er treet betegnet som "treet som aldri dør". Det er fordi nye skudd og stammer hele tiden overtar når de gamle går over ende. På den måten klamrer eldgamle linder seg fast med råsterke blekksprutarmer fra fortiden rundt klippeblokker og bergheng. De finnes bl.a. i utilgjengelig ras- og blokkmarksområder, hvor menneskelig utbyggingsiver og evne har vært mindre enn i mer tilgjengelig terreng. I disse siste skansene av vår urnatur lever planter, insekter og ikke minst alle soppene i et perfekt partnerskap med treet som aldri dør. Helt til eventuelt menneskelig utvikling skiller dem ad. Da mister vi mange sjeldne arter, og vi mister også muligheten til å se inn i fortiden.

Hva gjøres?

Kalklindeskog har fått status som en **utvalgt naturtype** i en forskrift etter naturmangfoldloven.

Utvalgte naturtyper er områder det skal tas særskilt hensyn til ved arealplanlegging, utbygginger og annen bruk og forvaltning av natur. Staten kan gi tilskudd til tiltak for å ta vare på den utvalgte naturtypen.

Handlingsplan

Direktoratet for naturforvaltning har laget et utkast til en handlingsplan for kalklindeskog, som Fylkesmannen i Oslo og Akershus vil få ansvar for å følge opp.

<http://www.dirnat.no/content/500041328/Handlingsplaner-under-utarbeidelse>

Kontakt

Miljøverndepartementet
Epost: postmottak@md.dep.no
Telefon : 22 24 90 90

Direktoratet for naturforvaltning
Epost: postmottak@dirnat.no
Telefon : 73 58 05 00

Publisert på regjeringen.no
13.mai.2011